

Oponentský posudek na diplomovou práci Terezy Dufkové, *Korunní země vzdálená a neznámá. Dolní Lužice v politice Václava IV.*

Ústav českých dějin, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze 2018, 164 stran

Vládní praxe Václava IV. je dosud jen málo probádaným tématem, a není se čemu divit. Zkoumat „vládu“ někoho, kdo ve skutečnosti „nevládl“, není moc přitažlivé, nadto právě z václavské doby chybí ediční fundament v podobě Regest imperií, který by případnému výzkumu poskytl pevnější oporu. Souhrnné práce, zejména v německojazyčné historiografii, se tak stále ještě spokojují s opakováním klišé, která vznikla již v době Václava, a postupně narostla či se transformovala do podoby, která nemusela mít s realitou mnoho společného. Každý pokus o seriózní výzkum na tomto poli je proto třeba uvítat.

Tereza Dufková se ujala úkolu prozkoumat vládní praxi Václava na příkladu Dolní Lužice, což je odvážné – kromě výše řečeného – i ze dvou dalších důvodů. Za prvé šlo, terminologií Petera Morawa, o „zemi králi vzdálenou“, což je ostatně umocněno i faktem, že Václav v době své samostatné vlády Dolní Lužici nikdy nenavštívil. Za druhé v zemi, nepočítáme-li poslední decennium jeho panování, lucemburský panovník prakticky nevládl. Brzy po svém nástupu na trůn přepustil iniciativu i zeměpanské pravomoci Janu Zhořeleckému, po jeho smrti pak zemi na periferii České koruny celkem ochotně svěřil moravskému markraběti Joštovi. Reálné a samostatné vlády se tak ujal až po jeho smrti.

Diplomantka ve své práci učinila především první základnější inventarizaci Václavových listin, týkajících se Dolní Lužice. Provedla tak nejen na základě editovaných listin, ale podnikla i archivní výzkum; ten sice nepřinesl nějaké zásadnější objevy, neboť díky úsilí regionálních historiků a zejména Rudolfa Lehmana byla naprostá většina materiálu alespoň v regestech zpřístupněna (autorka v seznamu listin uvádí jediný dosud nepublikovaný dokument), jedná se nepochybně vykročení správným směrem, neboť pro poznání panovnické praxe je studium originálů listin nezastupitelné. Shromážděný materiál diplomantka pečlivě roztřídila dle příjemců a pokusila se jej zasadit do politického, správního, ekonomického a sociálního kontextu. Místy tím však výklad sklouzává do líčení obecných dějin Dolní Lužice. Interpretace shromážděného materiálu je velmi složitá, neboť v zásadě chybí komparativní materiál, ať už v podobě edic, tak jednotlivých studií. Sesbíraný korpus per se může zapadat do autorčina referenčního rámce, který je dán snahou o částečnou rehabilitaci vládní praxe Václava IV.; pokud však zohledníme širěji fungování panovnických kanceláří a způsob expedice listin, pak již uvedený korpus s autorčinou tezí tolik „nespolupracuje“. Ostatně mám také pocit, že s postupem práce si tuto skutečnost diplomantka uvědomovala. Zde samozřejmě odpověď závisí na vyhodnocení konkrétních případů, zda se skrývala za vyhotovením listiny iniciativa příjemce či vydavatele. Často tak „aktivní politika“ může být ve skutečnosti

pasivním konfirmováním starších právních aktů, ze kterých měla kancelář i komora nezanedbatelné příjmy.

Oblastí, na které naopak konzistentní vládní praxi dokument lze, jsou autorkou podrobně doložené zákruty vztahu mezi Václavem IV. a rodem Bibrštejnů. Po prvotních konfliktech došlo k usmíření, které zpečetilo navázání a aktivní udržování lenního vztahu mezi českým králem a tímto nejvýznamnějším dolnolužickým rodem; panovník tak získal v zemi mocnou záštitu. Analogicky k Čechám tak můžeme říci, že v oblasti lenních vztahů Václav IV. navázal na odkaz svých předků a dokázal tento institut účinně ve své vládní praxi rozvinout.

Vedle vlastního textu obsahuje práce i několik příloh, z nichž nejcennější je katalog Václavových listin se vztahem k Dolní Lužici. Soupis obsahuje 74 záhlavních registů, a byť toto číslo bezesporu není konečné a dočká se v budoucnu rozšíření (zejména o četné raněnovověké a novověké opisy, jak ukazuje praxe při registování listin Václavova bratra Zikmunda), jistě by stálo za to ho zpřístupnit online i pro další badatele. V tom případě je nutné ale dbát na správnou formu registování, kritického aparátu a použitých diplomatických termínů (ne vždy je např. rozlišován originál a opis; nelze odkazovat jen na „nejpřesnější“ dosavadní edici, což je velmi arbitrární, ale na všechny dosavadní zpřístupnění listiny).

Diplomová práce Terezy Dufkové je sice jen první rekognoskací nesebného badatelského terénu, nicméně jde o sondu pečlivou s velkým badatelským potenciálem. Práci proto doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení **v ý b o r n ě**.

V Praze, 27. srpna 2018

Mgr. Robert Novotný, Ph.D.